

E. K. TISSÉ

FILMAAJAN MUISTIINPANOJA

Elämässäni on ollut runsaasti hetkiä, jolloin olen tuntenut itseni iloiseksi, innoittuneeksi ja onnelliseksi. Mutta ei ainoatakaan hetkeä voi vaikutelman voimakkuudessa ja syvällisyydessä verrata siihen, mitä olen kokenut tavatessani Vladimir Iljitšin.

Minulla on ollut hyvä onni: olen neljä kertaa tavannut Leninin ja kuvannut hänet. Mieleepi on niistä kerroista jäänyt häviämätön muisto, ja näen nytkin Iljitšin aivan kuin eilisen päivän tapaamiselta täysin elävästi sellaisena kuin hän tuolloin oli.

Vuosi 1919 Moskovassa. Yleisen sotilasopiskelun päivä.

Työläiset tulivat Punaiselle torille suoraan tehtaista. He kantoivat selässään reppuja ja kiväärejä. Konekiväärinauhut ja patruunavyöt tekivät heidät sotilaiden näköisiksi. Monilla oli vain tavalliset paidat yllään; pikaisen kesän toivossa he olivat lähteneet pitkälle matkalle ilman saappaitakin.

Tori oli täynnä väkeä. Monella taholla seisoivat kuorma-autoja puhujalavoina.

Tulin torille aamusta. Minulla oli mukana iso filmauskone ja 120 metriä nauhaa — se oli tuohon aikaan enin mahdollinen määrä. Sataan kahteenkymmeneen metriin minun piti mahduttaa kaikki sen vaikuttavan päivän tapahtumat.

Aloin kuvata työläisiä, minulle oli sanottu, että he lähtevät suoraan torilta rintamalle. Miehet syleilivät vaimojaan ja puristivat pienokaisia rintaansa vasten kohentaen välillä kiväärejiin tottumattomasti.

Yhtäkkiä tunsin, että minua tyrkittiin ja väkijoukko liikehti. Tietämättä mistä oli kysymys riensin toisten mukana erään kuorma-auton luo. Kuulin ympärilläni toistettavan vain yhtä sanaa, lapset sekä aikuiset tähyilivät yhteen pisteeseen hokien: „Lenin, Lenin! Tuolta hän tulee!”

Suurella vaivalla pääsin koneineni aivan auton luo. Ja siinä näin Iljitšin ensimmäistä kertaa. Mieleeni muistuvat heti paikalla lukemattomat hänestä kuulemani kertomukset, ne eivät pystyneet tulkitsemaan kuin pienen murto-osan hänen miellyttävyyttään ja ylevää yksinkertaisuuttaan.

Vladimir Iljitš kulki verkkaisista rauhallista käyntiä, hän oli miettivän ja totisen näköinen; hänen kasvoillaan väikkyi herttainen ystävällinen hymy, kun hän tarkkaili ihmisiä. Iljitšillä oli yllään iänikuinen musta syystakkinsa ja harmaa lippalakkinsa. Jonkin matkan päässä kuorma-autosta hän pysähtyi, otti pienen muistilehtiön, kirjoitti jotakin lyijykynäntyngällä ja pani kiirehtimättä takaisin taskuunsa. Hän tuli auton luo ja nähdessään minut koneineni sanoi hiljaa ja vakavasti: „Minua kuvatkaa vähemmän, toveri, ja enemmän niitä, jotka minua kuuntelevat — rintamalle lähteviä tovereita”.

Mitä saatoin vastata Iljitšille? Tiesin, etteivät sellaiset hetket elämässä toistu, ja olin kovasti jännittynyt.

Työläiset auttoivat Vladimir Iljitšiä nousemaan autoon. Sillä hetkellä otin Leninistä ensimmäistä kertaa elämässäni kuvan. Kuorma-auto, jossa hän seiso, oli vanha, kulunut ja likainen. Lenin kävi seisomaan nostetun laidan ääreen, ja koko tori hiljeni odottamaan.

Siihen aikaan siellä ei ollut kauniita tribuuneja eikä äänenvoimistajia, eikä sittenkään ainoakaan Iljitšin sana mennyt hukkaan. Syntyneessä hiljaisuudessa hänen innokkaan puheensa hehkuvat sanat kajahtivat äänekkäästi ja selvästi. Vaikka hänen sanansa eivät väliin kuuluneet torin laitaan, kaikki tiesivät kuitenkin mitä hän puhui, sanat toistettiin suusta suuhun kaikkien kuuluville. Työläiset katselivat läheistä ja rakasta ihmistä hellyyden ja kiintymyksen tuntein ja kuuntelivat tarkasti, henkeään pidättäen hänen helppotajuista erinomaista puhettaan.

Seisoin Kremlin muurin vieressä enkä päässyt työntymään eteenpäin nähdäkseen hänen kasvonsa. Lenin seiso selin koneeseen. Minua melkein itketti harmista ja epätoivosta. Miten huono onni! Tuntui, että kaikki oli mennyt myttyyn — en ehdi päästä väkijoukon läpi, en näe Leninin kasvoja enkä ehdi saada häntä filminauhalle. Mutta Vladimir Iljitš tuli itse avukseni. Kun hän käännähti ja huomasi minut onnettoman ja surkean näköiseksi, hänen kasvoillaan häivähti myötätuntoinen hymy ja hän kääntyi sellaiseen asentoon, että näin hänet ja saatoin kuvata.

Iloni oli ääretön. Lenin puhui yli puoli tuntia. Totta puhuen ei tehnyt mieli kuvata, sillä oli vaikea hellittää huomiotaan, teki mieli vain kuunnella suuren johtajan innoittavia ja lämpimiä sanoja.

Lenin lopetti puheensa. Ahtaudesta huolimatta työläisosastot alkoivat rivistäytyä heti siinä paikassa. He lauloivat

vallankumouksellista hymniä. Vladimir Iljitš viittoili heille tervehdykseksi liikuttuneena ja iloisen näköisenä...

Käytin sinä päivänä noin 30 metriä nauhaa Leninin kuvaamiseen.

Mieltäni vaivasi kovasti negatiivien onnistuminen, mutta kaikki kävi mainiosti — kuvat onnistuivat hyvin. Silloin opin myös käsittämään, miten suuri merkitys on Vladimir Iljitšin filmaamisella ja miten paljon ja miten huolellisesti niin nerokasta verratonta ihmistä on kuvattava, että saa hänen henkilö-hahmonsaa edes osittain ikuistetuksi. Ja muistan jo silloin harmittelleeni sitä, ettei meillä, elokuvan tekijöillä, ollut mahdollisuutta ikuistaa hänen puhettaan... Mikä olisi sen vaikuttavampaa kuin saattaa uudestaan kuuluville Leninin tuona unohtumattomana sankarillisena päivänä lausumat sanat?!

Senkertaisen kuvauksen jälkeen haaveilin alituisesti siitä, että saisin uudestaan tilaisuuden kuvata Leninin.

Heinäkuun 16 p:nä 1920 minulle ilmoitettiin Elokuvakomiteassa: „Lähdet tänään Pietariin. Työ on hyvin vastuullinen! Filmaat Kominternin kongressin...”

Kongressin avajaiset oli määrätty aamupäiväksi. Olin Uritskin palatsissa jo paljon ennen määrätuntia mukanani filmauskone ja 240 metriä nauhaa. Iso sali täyttyi nopeasti, pian niin, ettei neulakaan olisi mahtunut putoamaan. Edustajia oli kymmenistä maista, puhuttiin maailman kaikilla kielillä. Katselin sivuilleni — Vladimir Iljitšiä ei näkynyt missään. Mieleni kävi levottomaksi, näinköhän hän ei tulekaan?!

Huomioni kiintyi yht'äkkiä miesryhmään, se kulki käytävää pitkin, eräällä oli iso kimppu punaisia ruusuja. Käsitin heti, kenelle kukat oli tarkoitettu. Ihmiset asettuivat odottamaan keskiovelle. Ei saanut hukata hetkeäkään, riensin ulos ja ryhdyin asettelemaan filmauskonettani sinne, aivan palatsin sisäänkäytävän edustalle. En ehtinyt vielä tarkastaa, oliko kaikki kunnossa, kun näin Vladimir Iljitšin tulevan puistokäytävää, puiden välissä. Hän oli pirteän ja elämäniloisen näköinen, hän käveli rivakasti ja reippaasti.

Edustajia tuli joukkona ulos ovesta, he antoivat Iljitšin käsiin ruusukimpun nauraen ja keskustellen vilkkaasti. Vladimir Iljitš hymyili hämillään ja kätteli heitä. Koneeni kävi ja se kohtausta on nauhalla kokonaisuudessaan.

Muutaman minuutin kuluttua Lenin meni puhumaan. Nousin koneineni lavalle ja levitin jalustan aivan korokkeen lähelle.

Puheensa innokkaimmissa kohdissa taivuttaen vartalonsa eteenpäin Iljitš joko jäi hetkeksi siihen asentoon tai ojensi oikean kätensä dynaamisella liikkeellä salia kohti. Teki mieli saada talteen puhujan koko voima ja tenhoava vaikutus. Jännittynein mielin seurasin metrimittaria, joka kauhukseni lyödä naksutti

mistään piittaamatta yhä kasvavaa numeroa. Teki mieli filmata loputtomasti, mutta nauhaa oli niin vähän!.. Mielipahaa tuntien lähdin Iljitšin luota pois ja menin saliin kuvaamaan edustajia. Teki kovasti mieleni filmata lavalla puhuva Lenin isolla kuvaalalla, mutta tiesin, ettei siitä tule mitään, koska valoa oli niukasti.

Lenin lausui puheensa viimeiset sanat voimakkaalla innon painolla. Ne peittyivät suosionosoituksiin. En ollut milloinkaan joutunut näkemään sellaista kunnianosoitusta, aivan itsestään alkoi jonkkolaulu, sitä laulettiin kymmenillä kielillä, ja seisoen puhemiehistössä Lenin lauloi toisten mukana „Internationalea”.

Punainen Pietari järjesti ennennäkemättömän mahtavan juhlakulkueen kongressin kunniaksi. Väki kokoontui Talvipalatsin edustalle. Odotin Vladimir Iljitšiä Talvipalatsin sisäänkäytävän luona. Lenin kysyi hieman pilkallisesti: „Filmaatteko taas tänäänkin?” — „Tietysti, Vladimir Iljitš!” — vastasin innostuneesti ja koettaen pysytellä lähellä menin hänen jäljessään parvekkeelle. Aukio alhaalla oli täpö täynnä väkeä, katoillakin oli paljon ihmisiä.

Vladimir Iljitš piti parvekkeelta pitkän sisällökkään puheen. Koettaen olla Iljitšiä häiritsemättä filmasin suurennetulla kuvaalalla ja kasvot suurennetulla alalla niin, että kuvan vasemmassa laidassa oli yleisnäköala alhaalla lainehtivasta ihmismerestä.

Vuonna 1920 filmasin Vladimir Iljitšin kahdesti. Minulla oli kerrassaan vähän nauhaa, kun näin Leninin Kominternin Toimeenpanevan komitean istunnossa puhemiehistössä. En voinut kuvata muuta kuin sen momentin, kun Iljitš keskusteli edustajien kanssa.

Vappuna 1920 näin Vladimir Iljitšin tilaisuudessa, jossa laskettiin Karl Marxin muistopatsaan peruskivi. Vladimir Iljitš oli hyvin vilkas ja pirteä, ilman päällystakkia, yllään tumma puku ja päässä tumma lippalakki. Niin kuin muuten aina muulloinkin noina vuosina, minulla oli sinä päivänä varsin vähän nauhaa ja säästin sitä erikoisen mielenkiintoisten dynaamisten kaaderien filmaukseen. Onnistuin saamaan nauhalle Iljitšin hänen keskustellessaan tovereiden ympäröimänä sillä hetkellä, kun hän kirjoitti nimensä metallilevyyn.

Se kohta on syöpynyt mieleeni koko iäksi. Vladimir Iljitš tunsu minut, tervehti leppoisasti ja vieläpä sanoi jollekulle: „Pitää antaa tilaa, ei sovi häiritä, hän tekee työtä”.

